

מדינת ישראל

רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ה' באב התשפ"ו
19 ביולי 2026

חוזר נותני שירותים פיננסיים
2026-10-2
סיווג: כללי

הוראות שמירת נכס פיננסי

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 4(א) ו-38(3) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016 (להלן - "חוק הפיקוח"), ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, להלן הוראותיי:

1. כללי

בחוזר זה נקבעות הוראות הנוגעות להפרדת נכסיו של בעל רישיון פיננסיים מנכסי לקוחותיו, כהגדרתם בסעיף 11א לחוק הפיקוח ושמירתם בנאמנות. בנוסף, נקבעו בחוזר הוראות פרטניות בנוגע למתן שירותי משמורת של מטבעות וירטואליים ושל כספי לקוחות.

שמירה של נכס פיננסי הינה מהפעולות המשמעותיות והרגישות ביותר בשירותים הפיננסיים הניתנים לציבור הלקוחות. פעילות שמירה על נכס פיננסי חושפת את בעל הרישיון לסיכונים שונים שהתממשותם עלולה להסב פגיעה משמעותית ללקוחות. חלק מהסיכונים עלולים להיווצר על ידי בעל הרישיון עצמו (כגון סיכון למעילות והונאות או רשלנות של בעל הרישיון), חלקם על ידי גורמים חיצוניים (כגון פריצה פיזית או במרחב הסייבר) וחלקם האחר יכול לבוא לידי ביטוי בשאלת המעמד המשפטי של נכסי הלקוחות במקרה של הליך חדלות פירעון של בעל הרישיון. סיכונים מסוימים יכולים לנבוע מהסתייעות של נותן השירות בגורמים חיצוניים וסיכונים אחרים כתוצאה מכשלים טכנולוגיים המתרחשים אצל נותן השירות עצמו. פעילות השמירה עצמה אף היא מגוונת. ניתן לשמור נכסים למשך פרק זמן קצר או ארוך; נותן השירותים יכול לעשות זאת כפעילות מרכזית או כפעילות הנלווית לפעילות אחרת (כגון שמירה של כספים ונכסים לצורך העברתם, בנכס מסוג הילך חוקי FIAT) או בנכס מסוג מטבע וירטואלי.

לאור האמור התעורר הצורך לקבוע הוראות אשר יגדירו את מסגרת הפעילות של שמירת נכסי הלקוחות, תוך קביעת תהליך עבודה אשר יתייחס למדיניות נותן השירות בכל הקשור לשמירת הנכסים וניטור האיומים המתייחסים אליה, אורגנים רלוונטיים, קביעת נהלי עבודה ובקורות בנושא. הוראות פרטניות קבועות גם בכל הקשור בשמירה, רישום ותייעוד של הנכסים, אבטחת מידע, דיווח בקורות אירועים מהותיים, ומסגרת נהלים ובקורות לצורך שימוש במיקור חוץ לפעילות השמירה. כמו כן, נקבעו הוראות ייעודיות המתייחסות למשמורת של נכס פיננסי מסוג מטבע וירטואלי, לרבות מטבע וירטואלי יציב וזאת על רקע חדשנות הפעילות והסיכונים הייחודיים הקשורים למקטע פעילות זה.

הוראות החוזר נכתבו בהלימה לנורמות בינלאומיות¹ ובראי אסדרה קיימת על הפעילות ברשויות פיננסיות מקבילות בארץ ובעולם, ומשתלבות עם התכליות הקבועות בחוק הפיקוח המתייחסות, בין היתר, להגנה על נכסי הלקוחות, לשמירה על סביבה אמינה ויציבה בפעילות השירותים הפיננסיים החוץ בנקאיים וליצירת אמון במגזר פעילות זה.

2. תיקון החוזר המאוחד

בחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 4 ('פיקוח ואכיפה'), בפרק 1 ('הוראות פיקוח כלליות') יבוא סימן ג' ('שמירת נכסי לקוחות') כמפורט בנספח לחוזר זה.

3. תחולה

הוראות חוזר זה יחולו על בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי.

4. תחילה

הוראות חוזר זה יחולו שישה חודשים מיום פרסומו.

עמית גל

המפקח על נותני שירותים פיננסיים

¹ ראו, למשל, הוראות (EU) Directive payment services 2015/2366 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L2366>

הוראות המפקח על השירותים הפיננסיים

חלק 4, פרק 1, סימן (ג)

חוזר שמירת נכס פיננסי

1. הגדרות

בסימן זה –

"אזור אישי" – חשבון פרטי של לקוח באתר האינטרנט של בעל הרישיון שבו מקבל הלקוח שירותים פיננסיים.

"ארנק" – אמצעי טכנולוגי המשמש לשמירה מאובטחת של מפתחות קריפטוגרפיים המאפשרים להחזיק, להעביר או לבצע פעולות במטבעות וירטואליים על גבי רשת מבוצרת.

"ארנק חם" – ארנק שמחובר לרשת האינטרנט באופן רציף או זמין לחיבור כאמור.

"ארנק קר" – ארנק אשר אינו מחובר באופן רציף לרשת האינטרנט, למעט חיבור מוגבל הנדרש לצורך ביצוע פעולה במטבע וירטואלי.

"אחראי לשמירה על נכסי לקוחות" – נושא משרה בבעל רישיון האחראי על יישום הוראות חוזר זה בנותן שירותים פיננסיים.

"בעל רישיון" – בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי הרשאי בהתאם לתנאי הרישיון שלו לבצע שמירה של נכס פיננסי.

"בעל רישיון מסוג מטבע וירטואלי" – בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי הרשאי בהתאם לתנאי הרישיון להעניק שירותים גם במטבע וירטואלי.

"חוזר ניהול סיכונים" – חוזר 2022-10-7 "ניהול סיכונים אצל בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי".

"חוזר ניהול סיכוני סייבר" – חוזר 2022-10-9 "ניהול סיכוני סייבר בנותן שירותים פיננסיים".

"חשבון" – חשבון המתנהל אצל תאגיד בנקאי או חשבון אצל נותן שירותי תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019 או חשבון אצל בעל רישיון ולעניין נכס פיננסי מסוג מטבע וירטואלי וגם ארנק;

"משמורת" – שמירה של נכסי לקוחות אצל בעל רישיון או בחשבון של בעל הרישיון או בחשבון של שומר במיקור חוץ מטעמו;

"מטבע וירטואלי" – נכס פיננסי מסוג מטבע וירטואלי, כמשמעו בסעיף 11א לחוק הפיקוח;

"נכסי לקוחות" – כספים ומטבעות וירטואליים בבעלותם של הלקוחות שהופקדו בחשבון של בעל רישיון עבור פעילות של קבלת שירותים פיננסיים לרבות לטובת שירותי משמורת.

2. ממשל תאגידי

(א) תפקידי הדירקטוריון:

(1) מדיניות לעניין משמורת של נכסי לקוחות

(א) יאשר מדיניות כתובה בנושא משמורת נכסי הלקוחות כמפורט בסעיף 3;

(ב) ידון ויאשר את מדיניות המשמורת של נכסי לקוחות אחת לשנה לפחות, וכן בעת שינוי מהותי בפעילות בעל הרישיון לרבות שינוי שהוא מהותי בסוג השירותים המוצעים, מאפייני מקבלי השירות, היקף הנכסים הנשמרים או שינויים בסביבה העסקית, הטכנולוגית או הרגולטורית של בעל הרישיון.

(2) פיקוח ובקרה

דירקטוריון של בעל רישיון יפקח על אופן המשמורת של נכסי לקוחות, ובין היתר יפעל כדלקמן:

(א) יבקר אחר יישום המדיניות לעניין משמורת של נכסי לקוחות;

- (ב) ידון בדוחות שהוגשו לו בהתאם להוראות חוזר זה סמוך למועד הגשתם, ויודא כי הסיכונים
הגלומים במשמורת של נכסי הלקוחות מטופלים באופן ראוי ;
- (ג) יקבע הוראות לעניין העברת דיווחים נוספים על אלו הקבועים בסימן זה, בקשר למשמורת של נכסי
לקוחות, ובכלל זה הגדרת מקבלי הדיווחים, מועדי הדיווחים, מתכונתם וכן אירועים חריגים
וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים ומחייבים דיווח מיידי לדירקטוריון
ולמפקח על שירותים פיננסיים ;
- (ד) יודא כי עיקרי המדיניות למשמורת של נכסי לקוחות הובאו לידיעתם של העובדים הרלוונטיים ;
- (ה) יודא הקצאת משאבים נאותה לצורך יישום מדיניות משמורת של נכסי לקוחות.
- (ו) ידון ויאשר מינוי רואה חשבון בלתי תלוי כאמור בסעיף 7 ;

(ב) מינוי אחראי לשמירת נכסי לקוחות

- בעל הרישיון ימנה אחראי לשמירת נכסי לקוחות.
- (1) אחראי לשמירת נכסי לקוחות ימונה ויפעל כמפורט להלן :
- (א) לאחראי על שמירת נכסי לקוחות ימונה מי שהוא בעל תפקיד המכהן בנושא משרה בבעל הרישיון
כהגדרתו בחוק הפיקוח, ובלבד שאינו מכהן כדירקטור ;
- (ב) אחראי לשמירת של נכסי לקוחות יהיה עצמאי במילוי תפקידו ולא ימלא כל תפקיד שעלול לפגוע
ביכולתו לבצע כראוי את תפקידו או להגבילו ;
- (ג) אחראי לשמירת של נכסי לקוחות יהיה רשאי לדרוש ולקבל כל מסמך או מידע המצויים אצל בעל
הרישיון, הדרושים לביצוע תפקידו ;
- (ד) אחראי לשמירת נכסי לקוחות יהיה בעל גישה ישירה לכל בעל תפקיד בבעל הרישיון, לכל מערכות
המידע המשמשות לפעילותו ובעל הזכות להיכנס לכל אתרי פעילות בעל הרישיון לצורך ביצוע
תפקידו.
- (2) תפקידי אחראי לשמירת נכסי לקוחות :
- אחראי לשמירת של נכסי לקוחות ירכז את פעילות השמירה של נכסי הלקוחות בבעל הרישיון על כל
היבטיה ובכלל זה :
- (א) יפעל לכך שבעל הרישיון יחזיק במיומנות ובאמצעים הטכנולוגיים הנדרשים לצורך שמירה של
נכסי לקוחות ;
- (ב) יודא שמדיניות בעל הרישיון לגבי אופן שמירת נכסי הלקוחות ושירותי המשמרות מיושמים
כנדרש ;
- (ג) יגבש נהלים כתובים ליישום מדיניות השמירה ושירותי המשמורת, לכל הפחות בנושאים
המוזכרים בחוזר זה וכן בקרות בתחומים אלו ;
- (ד) יאתר נהלים ותהליכים פנימיים בבעל הרישיון בהם נדרשים תיקונים ושינויים כדי לשפר את אופן
השמירה של נכסי הלקוחות, בהתחשב בעוצמת הסיכונים ויודא את עדכונם ;
- (ה) יבצע בדיקות מדגמיות סדירות ותכופות של יתרות של לקוחות ושל בקורות ואמצעים שנועדו
להבטיח שמירה ראויה של הנכסים ;
- (ו) יאשר התקשרות עם שומר במיקור חוץ כמפורט בסעיף 8 לחוזר זה, ככל שרלוונטי ;
- (ז) יגבש ויפעל ליישום תכנית הדרכה להגברת מודעות של עובדים רלוונטיים בנושא שמירת נכסי
לקוחות, לפחות אחת לשנה ;
- (ח) ידווח לדירקטוריון, לוועדת הביקורת ככל שישנה, למנהל הכללי של בעל הרישיון ולמפקח, בתוך
זמן סביר, על אירוע חריג או כשל משמעותי בקשר לנכסי לקוחות כמפורט בסעיף 2(א)(2)(ג) לחוזר
זה ;

(ט) יגיש לדירקטוריון, לוועדת הביקורת, כלל שישנה, ולמנהל הכללי של בעל הרישיון, אחת לחצי שנה לפחות, דוח בכתב על מצב משמורת נכסי לקוחות ועל סיכונים קיימים לנכסי הלקוחות והתמודדות איתם;

(י) ישתתף בדיוני הדירקטוריון הנוגעים לסיכונים הכרוכים בפעילות השמירה של נכסי לקוחות ויוכל לבקש באופן ישיר מהדירקטוריון להוסיף לסדר היום של הדירקטוריון דיון בנושא.

3. מדיניות שמירת נכסי לקוחות

מדיניות השמירה של נכסי לקוחות תתייחס לכל פעילות שנעשית אגב שמירה של נכסי לקוחות בבעל הרישיון, לרבות שירותי המשמורת, וכן למכלול הפעולות והסיכונים הגלומים בשמירתם לרבות אובדן או גניבה, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכונים ציות. מדיניות המשמורת תתבסס על הפרקטיקות המובילות והמקובלות בתעשייה (best practice) וכן תכלול לכל הפחות התייחסות לכל אלה:

- (א) אופן ההפקדה והמשיכה של נכסי לקוחות;
- (ב) האופן בו נשמרים נכסי לקוחות ובכלל זה גם התייחסות לטכנולוגיה באמצעותה נשמרים והסיכונים הכרוכים בה;
- (ג) תכנית המשכיות עסקית אשר תביא בחשבון קיומם של תרחישים ואילוצים תפעוליים שונים;
- (ד) התייחסות לסיכונים הכרוכים במשמורת של נכסי לקוחות בהתאם לחלק 5 פרק 1 סימן א' לחוזר המאוחד – ניהול סיכונים בבעל הרישיון;
- (ה) הגדרת בעלי תפקידים בבעל הרישיון, תחומי אחריותם וסמכותם בכל הנוגע לשמירת נכסי לקוחות;
- (ו) קביעת מנגנוני בקרה וניטור הסיכונים ובכלל זה בקורות לעניין מעילות והונאות;
- (ז) המקרים בהם ביצוע פעולה בנכסי הלקוחות יחייבו אישור של בעל תפקיד נוסף אחד או יותר אצל בעל הרישיון, בהתאם לאמות מידה שיקבע שיתייחסו בין השאר לסוג הפעולה וערכה הכספי;
- (ח) אופן משמורת נכסים אצל שומר במיקור חוץ, ככל שרלוונטי, בהתאם להוראות סעיפים 8 ו-9, תוך התייחסות בין היתר לאופן הבחירה וההתקשרות עם שומר במיקור חוץ ומתודולוגיית המעקב אחר פעילותו ואחר נכסי הלקוחות של בעל הרישיון;
- (ט) סוגי הודעות שיועברו ללקוחות בקורות אירועים מהותיים שיוגדרו, שעשויים להשפיע על מצבת נכסיהם;
- (י) אצל בעל רישיון מסוג מטבע וירטואלי – העמדת מערכות ומשאבים שיבטיחו את יכולתם של לקוחותיו למשוך את המטבעות הווירטואליים בתוך פרק זמן סביר, לרבות במקרים של עומסים תפעוליים, אירועי סייבר, כשלים טכנולוגיים או אירועים חריגים אחרים העלולים להשפיע על רציפות פעילותו.

4. הוראות לעניין שמירת נכסים פיננסיים של לקוחות

- (א) אין בהוראות חוזר זה בכדי לגרוע מכל הוראות הדין הרלוונטיות שחלות על שמירת נכסים פיננסיים, ככל שחלות, לרבות הוראות חוק הנאמנות, התשל"ט-1979 והוראות חוק השומרים, התשכ"ז-1967.
- (ב) מבלי לגרוע מהוראות כל דין, בעל הרישיון ישמור בנאמנות את נכסי לקוחותיו ולטובתם, ועצם שמירת הנכסים בנאמנות כאמור תובא לידיעת כל גורם או צד שלישי שאיתו מתקשר בעל הרישיון בקשר לשמירת הנכסים כאמור.

(ג) על שמירת נכסי לקוחות יחולו ההוראות הבאות:

- (1) נכסי הלקוחות של בעל הרישיון יישמרו בחשבון ייעודי ונפרד מנכסים אחרים המצויים בחזקתו ובכלל זה נכסי בעל הרישיון בעצמו, באופן המאפשר אבחנה וזיהוי של נכסי הלקוחות מנכסים אחרים (להלן: "חשבון הלקוחות"). חשבון הלקוחות יוגדר לטובת לקוחות בעל הרישיון וינוהל על ידי בעל הרישיון בנאמנות עבור לקוחותיו;

- (2) בעל הרישיון יבטיח כי יש לו גישה רציפה לחשבון הלקוחות ולנכסי הלקוחות בכל זמן נתון ויוודא כי בנסיבות שבהן מועברים נכסי לקוחות יש לו את היכולת והמשאבים להבטיח גישה לנכסי הלקוחות;
- (3) שמירת נכסי הלקוחות תתבצע באותו סוג של נכס פיננסי שהפקיד הלקוח;
- (4) בעל רישיון לא יעשה כל שימוש בנכסי הלקוחות המוחזקים במשמורת שאינו נדרש לצורך פעילות של מתן שירותי משמורת;
- (5) בעל רישיון יענה לכל בקשה של לקוח לבצע פעולה בהקדם האפשרי ובהתאם להסכם עם הלקוח, ובכלל זה בקשה למשוך את נכסיו או לסיים את ההתקשרות עמו;
- (6) בעל רישיון ינקוט בכל האמצעים הנאותים להגנה על נכסי הלקוחות, למניעת אובדן הנכסים וזליגת מידע המתייחס ללקוחותיו ולנכסים הפיננסיים הנשמרים וכן יטמיע מערך ניטור ובקרה. יובהר כי אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בהוראות חוזר ניהול סיכוני סייבר;
- (7) אצל בעל רישיון מסוג מטבע וירטואלי – כל העברה של מטבעות וירטואליים או העברה של מטבעות וירטואליים מארנק קר לארנק חם ולהיפך, תחייב אישור של נושא משרה אחד לפחות אצל בעל הרישיון וקבלת האישור של בעלי תפקידים נוספים ככל שנדרש בהתאם למדיניות. אישור של בעלי תפקיד כאמור, יתבצע באמצעות שימוש בתקני אבטחה ייעודיים באופן שמבטיח אישור על ידי בעלי התפקידים שהוגדרו מראש בצורה מקוונת ומוצפנת בהתבסס על פרקטיקות מקובלות (Multisig) למניעת תקלות, מעילות והונאות;
- (8) אצל בעל רישיון מסוג מטבע וירטואלי – כל המטבעות הווירטואליים ישמרו באופן מאובטח בהתאם לסטנדרטים טכנולוגיים נאותים, באמצעים שיאפשרו למזער את הסיכונים הכרוכים בפעולת המשמורת, ובכלל זה אבטחה כנגד השפעה של כשל מערכתי על הנכסים השמורים;
- (9) בעל הרישיון יפרסם בהסכם ההתקשרות עם לקוחותיו שנכסי הלקוחות מוחזקים במשמורת לטובת הלקוחות בחשבונות נפרדים.

5. רישום ותיעוד של הנכסים והפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות

- (א) בעל רישיון יחזיק באמצעים המאפשרים לו בכל עת לזהות ולהתחקות אחר הנכסים השייכים לכל אחד מלקוחותיו בנפרד;
- (ב) בעל הרישיון יתעד וינהל רישום מרכז ממוחשב ומדויק (בסעיף זה – "מרשם"), של כל נכסי הלקוחות ושל הפעולות שנעשו בהם. את המרשם יש לעדכן באופן שוטף ותדיר, לפי העניין, ולפחות אחת ליום. תיעוד כאמור יכלול לכל הפחות:
 - (1) פרטי הלקוח, סוג הנכס שנשמר ותאריך קבלתו;
 - (2) פעולות שנעשות בנכסים שנשמרים;
 - (3) יתרת הנכסים הנשמרים עבור כל לקוח וככול שמדובר במטבע וירטואלי יציב גם את ערכו בהתאם לנכס הבסיס אליו הוא מוצמד;
 - (4) אופן שמירת הנכסים. ככל שנכסי הלקוחות נשמרים בחשבונות שונים יפרט בעל הרישיון את פרטי החשבונות השונים והנכסים שנשמרים בהם;
 - (5) בעלי התפקידים שאישור ביצוע הפעולות בנכסי הלקוח בהתאם לסעיף 3(ה) למסמך המדיניות.
- (ב) הנתונים במרשם יישמרו בהתאם להוראות חלק 4 פרק 5 סימן א' לחוזר המאוחד – שמירת מסמכים ובהתאם להוראות הקבועות בחוזר ניהול סיכוני סייבר, לפי העניין.

- (א) בעל רישיון העוסק בפעילות משמורת של מטבעות וירטואליים יקים ויתפעל אזור אישי מקוון שבו יוצג ללקוח מידע פיננסי עדכני אודות סוגי הנכסים השמורים, יתרת הנכסים השמורים ושווים.
- (ב) בעל רישיון יאפשר ללקוחותיו לקבל מידע אודות העסקאות של הלקוח וכן מידע לגבי הנכסים הנשמרים באופן פשוט ונח ובהתאם לבקשת הלקוח ללא עמלה באזור האישי של הלקוח באתר האינטרנט שלו, לגבי בעל רישיון שאינו עוסק במשמורת של מטבע וירטואלי, ככל שיש לו אתר אינטרנט.
- (ג) בעל רישיון יידע את הלקוח אודות שמירת המידע שלו, לרבות סוג המידע שישמר, לאיזה צורך יישמר, הגורמים שנותנים שירות מיקור חוץ אשר עשויים להיות בעלי נגישות למידע ומשך הזמן שהמידע יישמר. בעל הרישיון יקבל את הסכמת הלקוח לאמור בסעיף קטן זה והכל בהתאם להוראות הדין.
- (ד) טפסים יוצגו באתר האינטרנט באופן שתתאפשר שמירה והדפסה שלהם.
- (ה) בעל רישיון ימציא ללקוחותיו, לכל הפחות, גם את המידע כמפורט להלן:
- (1) בעת ביצוע פעולה ימציא בעל הרישיון ללקוח תיעוד ביחס לפרטי הפעולה ובכלל זה: סוג הפעולה, סכום, סוג מטבע, תאריך, שעה, ואסמכתא על ביצוע.
 - (2) בעל רישיון ישלח ללקוחותיו, אחת לחצי שנה ובתום תקופת ההתקשרות עם הלקוח דוח מפורט בדואר אלקטרוני או הודעה אלקטרונית, אלא אם כן הלקוח ביקש באמצעות הדואר, מידע אודות מצב נכסיו אשר יכלול לכל הפחות את הפרטים הבאים:
 - (3) פרטי הלקוח, סוג המטבע הדיגיטלי שנשמר ותאריך קבלתו בהתאם לרישומי החברה;
- (א) ככל ובעל הרישיון נעזר בשירותי משמורת במיקור חוץ – זהות השומר במיקור חוץ;
- (ב) יתרת הנכסים הנשמרים אצל בעל הרישיון, בחלוקה לסוג הנכס, כמות, וערך, נכון ליום עריכת דוח;
- (ג) גובה העמלה המשולמת לבעל הרישיון;
- (ד) הפעולות שנעשו בתקופת הדיווח לרבות המועדים בהם ביקש הלקוח לבצע את הפעולה והמועד בו התבצעה הפעולה בפועל.

7. רואה-חשבון בלתי תלוי

- (א) בעל רישיון הנותן שירותי משמורת, ימנה רואה חשבון בלתי תלוי אשר יבצע אחת לרבעון, בקרה לעניין: הפרדת הנכסים, והתאמת המרשם כאמור בסעיף 5(ב) למצב הנכסים בפועל. רואה חשבון בלתי תלוי יכול שיהיה רואה חשבון המבקר של בעל הרישיון כמשמעותו בסעיף 34 לחוק.
- (ב) המנהל הכללי של בעל הרישיון יקבל מאת רואה החשבון הודעה בכתב על כל כשל או סיכון ממשי ביחס לאופן שמירת נכסי הלקוחות, ויעביר לרואה החשבון את התייחסותו בתוך המועד שייקבע בהודעה. ההודעה מאת רואה החשבון הבלתי תלוי והתייחסות המנהל הכללי כאמור בסעיף זה יועברו לידיעת הדירקטוריון של בעל הרישיון ולמפקח.

8. שמירת נכסים במיקור חוץ

- (א) בעל הרישיון רשאי להתקשר עם בעל רישיון אחר לצורך שמירת נכסי לקוחותיו (להלן – "שומר במיקור חוץ") בהתאם להוראות סעיף זה. יובהר כי אין באמור בהוראות חוזר זה לעניין שימוש בשומר במיקור

חוץ, כדי לגרוע מאחריות בעל רישיון לפי הוראות חוזר זה והוראות כל דין החל עליו, בין אם מתן השירותים נעשה על ידו ובין אם נעשה בידי שומר במיקור חוץ².

- (ב) בעל הרישיון אשר שומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ, ייתן על כך גילוי ללקוח.
- (ג) בעל הרישיון יודא כי נכסי לקוחותיו שאינם נכסים מוחשיים הנשמרים באופן פיזי, יישמרו בחשבון נפרד וייעודי אצל השומר במיקור חוץ, לצורך שמירת נכסי לקוחות בנאמנות (בסעיף זה: "**חשבון ייעודי**"). עוד יודא בעל הרישיון כי החשבון הייעודי יוגדר לטובת לקוחות בעל הרישיון. בעל הרישיון ינהל את החשבון הייעודי בנאמנות עבור לקוחותיו, וכי עצם ניהול הנכסים בנאמנות כאמור יובא לידיעת כל גורם או צד שלישי שאיתו מתקשר בעל הרישיון בקשר לשמירת הנכסים כאמור.
- (ד) בעל הרישיון יודא כי נכסי לקוחותיו מסוג מטבעות וירטואליים, נשמרים אצל שומר מיקור החוץ בנפרד, ובאופן המאפשר את זיהויים באופן ברור.

9. התקשרות עם שומר במיקור חוץ

- (א) בעל הרישיון יפעל בזהירות ביחס לבחירה ולהתקשרות עם נותן שירות במיקור חוץ.
- (ב) שומר במיקור חוץ יהיה אחד מאלה:
- (1) בעל רישיון אשר רשאי לשמור על נכסים פיננסיים בהתאם לתנאי רישונו;
 - (2) הוא רשאי לעסוק בשמירת נכסים פיננסיים בהתאם להוראות הדין החלות עליו בישראל לרבות שמירת נכסים במיקור חוץ;
 - (3) ככל שמדובר בנכס שהוא מטבע וירטואלי שומר במיקור חוץ, יכול להיות גם מחזיק ברישיון למתן שירותי משמורת במדינת ניו-יורק שבארה"ב או במדינה שכפופה למשטר ה-MICA או באנגליה;
- (ג) שומר במיקור חוץ יעמוד בכל התנאים הבאים:
- (1) הוא עוסק בפועל בשמירת נכסים פיננסיים וקיימת אצלו הטכנולוגיה, המיומנות, הידע והניסיון המקצועי הנדרשים לאספקת השירותים;
 - (2) הוא מחזיק ביכולת תפעולית מתאימה הכוללת קיומן של מערכות מידע נאותות, בקרה פנימית נאותה, יכולות אבטחת מידע והגנת הפרטיות, הדרכת עובדים ותוכנית המשכיות עסקית למקרה של כשל;
 - (3) בעל יכולת פיננסית לעמוד בהתחייבויותיו מושא ההתקשרות.
- (ד) בעל הרישיון יתעד את הבדיקות שביצע ואת השיקולים אשר על בסיסם בחר להתקשר עם השומר במיקור חוץ, או לסיים התקשרות עם שומר במיקור חוץ.
- (ה) בעל רישיון אשר התקשר עם שומר במיקור חוץ, יחתום עימו על הסכם בכתב שמגדיר את יחסי הצדדים בקשר למתן שירותי משמורת במיקור חוץ, שיתייחס לכל הפחות לסעיפים הבאים:
- (1) פרטי הצדדים להסכם;
 - (2) היקף השירותים שיינתנו;
 - (3) דרכי התקשרות בין הצדדים;
 - (4) תניית השיפוט ומנגנונים ליישוב סכסוכים בין הצדדים;
 - (5) מנגנוני ביטוח שיחולו על הנכסים הנשמרים, ככל שחלים;
 - (6) עמלות הנגבות עבור השירות;

² למען הסר ספק, יובהר כי אין בעצם אחריותו המלאה של בעל הרישיון כלפי הלקוח, בכדי לגרוע מאחריות שחלה על שומר במיקור חוץ לפי כל דין (לרבות הוראות חוזר זה ככל שחלות עליו), ביחס לפעולתו כשומר נכסים פיננסיים עבור אחרים (ובכללם גם אל מול בעל הרישיון כלקוח שלו).

- (7) ככל שמדובר בנכס מסוג מטבע וירטואלי – תיאור מפורט של המנגנונים לשמירת מטבעות וירטואליים ובכלל זה, תהליך העברת המטבעות הוירטואליים מארנק קר לארנק חם ולהיפך וכן שיעור המטבעות הנשמרים בארנק החם ובארנק הקר אצל שומר במיקור חוץ ;
- (8) היקף הכיסוי הביטוחי בו מחזיק השומר במיקור חוץ, ככל שקיים, התנאים הנלווים בהפעלת הכיסוי כגון הגדרת האירוע הביטוחי בפוליסה ;
- (9) הסעד שיינתן ללקוחות השירותים הפיננסיים במקרה של פגיעה בנכסי לקוחות לרבות במקרה של חדלות פירעון של השומר במיקור חוץ ;
- (ו) בעל הרישיון ינטר ויבקר את פעילות נותן השירותים במיקור חוץ ובין השאר יבצע התאמות שוטפות לכל הפחות אחת ליום, בין הרישומים שהוא מנהל ביחס לנכסי הלקוח לבין הרישום המנוהל אצל השומר במיקור חוץ.
- (ז) בעל רישיון יודא כי יש בידיו אמצעים לצורך קיום ניטור ובקרה מתמשכים על שומר במיקור חוץ.
- (ח) נודע לבעל רישיון על קיומם של כשלים מהותיים בהתנהלותו של שומר במיקור חוץ לרבות אי עמידתו של שומר במיקור חוץ בהוראות הדין, על בעל הרישיון לדרוש מהשומר במיקור חוץ לנקוט בכל הצעדים הסבירים על מנת לתקן את הכשלים שהתגלו בתוך פרק זמן סביר. לא תוקנו הכשלים, ידווח בעל הרישיון על כך באופן מידי למפקח, ויפעל להפסקת ההתקשרות עם שומר במיקור חוץ בהקדם האפשרי, ותוך מזעור הפגיעה בנכסרבותי הלקוחות.

10. דיווח למפקח

בעל רישיון יעדכן את המפקח בדבר אירועים חריגים וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים כמצוין בסעיף 2(א)(2)(ג) לעיל וכן על דיווחים שהועברו על ידי הרואה חשבון הבלתי תלוי לדירקטוריון כמצוין בסעיף 7(ב) באופן מיידי.

עמית גל
המפקח על שירותים פיננסיים

דברי הסבר

כללי

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), תשע"ו-2016 (להלן – **החוק**), מסדיר את תחום השירותים הפיננסיים המוסדרים וממנה את הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לשמש כמפקח על נותני שירותים פיננסיים (להלן – **המפקח**). החוק קובע כי בביצוע תפקידיו ובהפעלת סמכויותיו, המפקח יביא בחשבון, בין היתר, את העניינים הבאים: יצירת סביבה אמינה, בטוחה ויציבה למתן שירותים פיננסיים; הגנה ושמירה על הלקוחות של נותני השירותים הפיננסיים וכן קידום עניינם.

סעיף 11א לחוק מגדיר שירות בנכס פיננסי ככל אחת מהפעולות הבאות, שאין בה מתן אשראי, הנעשית דרך עיסוק: (1) החלפה של נכס פיננסי בנכס פיננסי אחר, לרבות פדיון, פריטה, המרה, מכירה או העברה של נכס פיננסי; (2) ניהול או שמירה של נכס פיננסי, לרבות באמצעות כספת.

פעילות שמירה של נכסים פיננסיים חושפת את בעל הרישיון לשלל סיכונים, הן מצד גורמים חיצוניים והן מצד בעל הרישיון עצמו, כגון: מעילות והונאות; פריצה פיזית או במרחב הסייבר; וכן הליך חדלות פירעון של בעל הרישיון, שעלול להשפיע על מעמד המשפטי של נכסי הלקוחות.

התממשותם של סיכונים אלה עלולה להסב פגיעה משמעותית ללקוחות, לרבות איבוד או גניבה של נכסים פיננסיים וכן אובדן או דלף של מידע הנוגע אליהם. התממשות הסיכונים כאמור עלולה להוביל לפגיעה גם בבעל הרישיון עצמו, ובכלל זאת עלולה לשבש את פעילותו התקינה של בעל הרישיון; לגרום למניעת שירות מלקוחותיו; להוביל לפגיעה ביכולתו לנהל את נכסיו ואת נכסי לקוחותיו; ואף להוביל לפגיעה במוניטין שלו.

לאור האמור, עולה צורך לקבוע הוראות בעניין שמירת נכסים בנותני שירותים פיננסיים, וזאת כדי להבטיח את פעילותם התקינה של נותני השירותים הפיננסיים ואת השמירה על ענייני לקוחותיהם. מטרת החוזר היא לקבוע סטנדרט פעולה במטרה להבטיח את שמירתם באופן הראוי של נכסים פיננסיים על ידי נותני שירותים פיננסיים.

החוזר קובע הוראות לשמירת נכסים באמצעות בעל רישיון. הוראות אלה נוגעות, בין היתר, לעניינים הבאים: היבטי ממשל תאגידי; מדיניות שמירת נכסי לקוחות; האופן בו יש לשמור נכסים פיננסיים של לקוחות; רישום ותיעוד של הפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות; מידע ותקשורת עם הלקוח; רואה חשבון מבקר; וכן לשמירת נכסים במיקור חוץ. בנוסף נקבעו הוראות מיוחדות לשומר נכסים מסוג מטבע וירטואלי לרבות מטבע וירטואלי יציב ובהן התייחסות להיבטים המיוחדים הכרוכים בשמירה של נכס מסוג זה. בהקשר זה, מוצע להבהיר כי ביחס למטבע וירטואלי המונח "חשבון" אינו מוגבל לארנק בלבד, והוא כולל גם חשבון אצל בעל הרישיון שבו נרשמות יתרות הלקוח, בשים לב לכך שבפעילות מסוג זה השירות ללקוח עשוי להינתן באמצעות חשבון אצל בעל הרישיון אף שהשמירה בפועל של המטבעות הווירטואליים נעשית באמצעים טכנולוגיים ייעודיים לשמירתם.

הוראות החוזר נכתבו בהלימה לנורמות בינלאומיות ובראי אסדרה קיימת על פעילות זו ברשויות פיננסיות מקבילות בארץ ובעולם ובהתאמת לפעילות בארץ, ומשתלבות עם התכליות הקבועות בחוק הפיקוח

המתייחסות, בין היתר, להגנה על צרכי הלקוחות, לשמירה על סביבה אמינה ויציבה בפעילות השירותים הפיננסיים החוץ בנקאיים וליצירת אמון במגזר פעילות זה.

לסעיף 2 - ממשל תאגידי

רכיב מרכזי בהתמודדות עם מגוון הסיכונים הטמונים בשמירה על נכסי לקוחות הינו ממשל תאגידי נאות, הכולל חלוקה ברורה של אחריות, תפקידים וסמכויות בין בעלי התפקידים השונים בנותן השירותים לגבי פעילות זו. עמדה זו מבוססת על הנחת יסוד, לפיה הגדרה של גורם ספציפי בתאגיד כאמון על עניין מסוים, מקדמת עמידה של התאגיד בחובותיו ביחס לאותו עניין. שכן, כאשר מוטלות חובות על תאגיד – המצטרפות לחובות נוספות, לעיתים רבות, המוטלות על אותו תאגיד – ישנו חשש כי התאגיד לא יפעל כלל (או לכל הפחות יפעל רק באופן חלקי) על מנת לעמוד בחובותיו בקשר לאותו עניין. אולם, כאשר מוגדר מראש ובאופן ברור, גורם בתאגיד שיהיה אמון על אותו עניין, הרי שגם אם אותו תאגיד אינו פועל לעמוד בחובותיו, סביר להניח שהגורם שהוגדר כאמון על עניין זה, יפעל מיוזמתו ובאופן אקטיבי על מנת לקדם עמידה של התאגיד בחובות אלה.

בהתאם לכך נקבעו הוראות בחוזר בדבר חלוקת אחריות, תפקידים וסמכויות בין שני גורמים מרכזיים בבעל רישיון, אשר יהיו אמונים על עמידת נותן השירותים בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי לקוחות: דירקטוריון התאגיד וכן אחראי לשמירת נכסי לקוחות.

בסעיף א' מוצע לקבוע כי בין תפקידי הדירקטוריון יהיו אישור מדיניות שמירה של נכסי לקוחות וכן פיקוח ובקרה על אופן השמירה של נכסי לקוחות, כמפורט בסעיף 3 לחוזר זה, לרבות מינוי של רואה חשבון בלתי תלוי כנדרש בסעיף 7 לחוזר זה.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי בעל הרישיון נדרש למנות אחראי לשמירה של נכסי לקוחות. לתפקיד זה יכול להתמנות נושא משרה למעט דירקטור. האחראי על שמירת נכסי לקוחות נדרש לפעול באופן אישי, קבוע וסדור; וכפי שפורט בהרחבה בחוזר לכך שבעל הרישיון יתמודד כדבעי ובכל עת עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות ובפרט בקשר למטבעות וירטואליים. על מנת שהאחראי על שמירת נכסי לקוחות יוכל לעמוד באחריות הרחבה שהוטלה עליו, נקבע בחוזר שיינתנו לו כלל הכלים הדרושים לשם מילוי תפקידו.

לסעיף 3 - מדיניות שמירת נכסי לקוחות

קביעת מדיניות סדורה, מפורטת וברורה של בעל רישיון, המתייחסת לכל פעילות שנעשית אגב שמירה על נכסי לקוחות, תסייע לבעל הרישיון להתמודד עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות ותסייע לו לעמוד בחובות המוטלות עליו בקשר לפעילות זו, וזאת בשל מספר נימוקים.

ראשית, על מנת שבעל הרישיון יוכל לקבוע מדיניות כאמור, הוא נדרש תחילה מטבע הדברים לבצע בחינה מעמיקה ומקיפה של כלל הסיכונים והאתגרים הניצבים בפניו, על מנת שיוכל לעמוד בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי לקוחות. על בסיס בחינה זו, יוכל בעל הרישיון לגבש מדיניות סדורה ומפורטת להתמודדות יעילה ונכונה עם אותם סיכונים ואתגרים.

משמעות הדבר הינה, שחייב נותן השירותים לקבוע מדיניות שמירה על נכסי לקוחות דורש ממנו לבצע בחינה וחשיבה, מעמיקות ומקיפות, אודות כל פעילות שנעשית אגב שמירתו על נכסי לקוחות. עניין זה, כשלעצמו, מגדיל את אפשרותו של בעל הרישיון להתמודד בצורה הולמת עם שלל הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות.

שנית, כאשר בעל הרישיון מבצע את כלל הפעולות בקשר לשמירה על נכסי לקוחות בהתאם למדיניות סדורה, מפורטת וברורה, הרי שכלל הגורמים בנותן השירותים – מההנהלה והדירקטוריון ועד אחרון העובדים – פועלים באופן אחיד ובהתאם לאותם סטנדרטים וכללים, על מנת להתמודד עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות. באופן זה, קטן החשש לטעויות ולהתממשותם של סיכונים, הואיל וכלל הגורמים בנותן השירותים פועלים בהתאם לסטנדרטים וכללים ברורים שגובשו לאחר חשיבה ומעמיקה, ומבלי שהגורמים הללו יפעלו על דעת עצמם באופן ספונטני ובהתאם לשיקולים משתנים, שלא נבחנו עד תום.

שלשית, יש לקביעת מדיניות סדורה וברורה בנוגע לשמירה על נכסי לקוחות משמעות חשובה, הן כלפי חוץ (ביחס לכלל הגורמים הפועלים מול בעל הרישיון, לרבות המפקח, לקוחות ושומרים במיקור חוץ) והן כלפי פנים (ביחס לכלל הגורמים בנותן השירותים עצמו), ויסייע להגברת האמון והשקיפות כלפי הלקוחות בבעל הרישיון. בכך תוגבר המחויבות של הגורמים השונים בבעל הרישיון לפעול להתמודדות עם הסיכונים הכרוכים בשמירה על נכסי לקוחות ויתאפשר למפקח לבחון את התנהלות בעל הרישיון. על כן, מוצע לקבוע בחוזר כי בעל הרישיון נדרש לקבוע מדיניות שמירה על נכסי לקוחות. על מנת שהמדיניות תהיה מקיפה דיה ולא תתוחם רק להיבטים מסוימים של השמירה על נכסי לקוחות, מוצע לקבוע כי המדיניות נדרשת להתייחס לכל פעילות שנעשית אגב שמירה של נכסי לקוחות. עוד נקבע כי המדיניות נדרשת להתייחס – לכל הפחות – לרשימה של עניינים, שפורטו בחוזר ותיבחן לכל הפחות אחת לשנה או אחת לחצי שנה במקרה של שמירה על מטבעות וירטואליים.

מעבר לאמור, שמירת מטבעות וירטואליים מאופיינת בסיכונים ייחודיים הנובעים מהשימוש במפתחות קריפטוגרפיים, מהסתמכות על תשתיות דיגיטליות ומחשיפה לאיומי סייבר. אובדן שליטה במפתחות פרטיים, פגיעה במערכות המשמורת או כשל במנגנוני האבטחה עלולים להביא לאובדן בלתי הפיך של נכסי הלקוחות, ועל כן מחייבים יישום אמצעי הגנה ובקרה מתקדמים.

לאור קצב ההתפתחות המהיר של תחום המטבעות הוירטואליים, ההוראה אינה קובעת רשימה סגורה של אמצעים טכנולוגיים, אלא מחייבת את בעל הרישיון לבסס את מדיניות המשמורת על הפרקטיקות המובילות והמקובלות בתעשייה (Best Practices) כפי שהן מתעדכנות מעת לעת. בין הפרקטיקות המקובלות כיום בתחום משמורת של מטבעות וירטואליים ניתן למנות, בין היתר:

- שימוש בארנקים מרובי חתימות (Multi-Signature Wallets) באופן המפחית את הסיכון לכשל בודד או לפעולה בלתי מורשית.
- שימוש בפתרונות לניהול מפתחות קריפטוגרפיים באמצעות Hardware Security Modules (HSM) או טכנולוגיות מקבילות המספקות הגנה פיזית ולוגית על מפתחות פרטיים.
- הפרדה בין ארנקים חמים לארנקים קרים תוך שמירת מרבית נכסי הלקוחות בארנקים שאינם מחוברים לרשת באופן רציף.
- ניהול רשימות כתובות מאושרות (Whitelisting) לצורך הגבלת העברות נכסים לכתובות שאושרו מראש.
- יישום בקורות הרשאה והפרדת תפקידים (Segregation of Duties) לרבות מנגנון ארבע עיניים (Four Eyes Principle) לצורך אישור פעולות מהותיות.
- שימוש במנגנוני ניטור בזמן אמת לזיהוי עסקאות חריגות, ניסיונות חדירה ופעילות חשודה.
- ביצוע גיבויים מאובטחים ותהליכי שחזור של מפתחות קריפטוגרפיים (Backup and Recovery) לרבות בחינתם באופן תקופתי.

רשימה זו אינה ממצה, ובעל הרישיון נדרש לבחון באופן שוטף את ההתפתחויות הטכנולוגיות, איומי הסייבר והסטנדרטים המקצועיים המקובלים בעולם, ולאמץ אמצעי הגנה ובקרה ההולמים את היקף פעילותו, מורכבותה ורמת הסיכון הכרוכה בה.

לסעיף 4 - הוראות לעניין שמירת נכסים פיננסיים של לקוחות

בסעיף א' מוצע לקבוע, על מנת להסיר כל ספק בעניין זה, כי הוראות החוזר לא באו לגרוע מהדין הקיים שחל על שמירת נכסים לרבות הוראות חוק הנאמנות התשל"ט-1979 וחוק השומרים התשכ"ז-1967 ככל שאלה רלבנטיות. כמובן שיש בהוראות החוזר בכדי להוסיף על ההוראות שבדין הכללי, וכן לייצר אסדרה מותאמת יותר לשמירה של נכסים פיננסיים של לקוחות, מקום בו החקיקה המעגנת את הדין הכללי שותקת בעניין או קובעת הוראות דיספוזיטיביות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי נכסי הלקוחות, בין אם מדובר בכספים או במטבעות וירטואליים, יישמרו בנאמנות שתובא לידיעת צדדים שלישיים על ידי בעל הרישיון. הטעם להוראה זו הינו שכל שמירה על נכס, כרוכה בביצוע פעולות מסוימות אגב שמירת הנכסים. לפיכך, נדרש כי אותן פעולות תבוצענה בנאמנות – על כלל הוראות הדין הכרוכות בכך – עבור הלקוחות. באופן זה, יישמר באופן הולם האינטרס של הלקוחות. יובהר שהוראות אלו חלות על בעל רישיון מסוג נכס פיננסי מכל סוג שהוא.

בסעיף ג' מוצע לקבוע הוראות לעניין הפרדת נכסי הלקוחות מנכסי נותן השירותים, וזאת כדי להבטיח שנכסי הלקוחות לא יתערבבו עם נכסי בעל הרישיון. הפרדה זו חשובה הן להתנהלות השוטפת של נותן השירותים, באשר היא תסייע למנוע מצב בו בעל הרישיון יעשה שימוש בנכסי הלקוחות לצרכיו או תוך אי סדרים בכספי הלקוחות; והן למצב בו בעל הרישיון נכנס להליך של חדלות פירעון. כך ניתן יהיה למנוע במצב של חדלות פירעון, ניסיון מצד נושים להיפרע מנותן השירותים באמצעות ירידה לנכסי לקוחותיו, בטענה שהללו היו בבעלותו של נותן השירותים.

עוד מוצע לקבוע בסעיף ג' כי בעל הרישיון ישמור בכל עת על גישה רציפה לנכסי הלקוחות, גם כאשר הם מועברים בין ארנקים דיגיטליים, סביבות אחסון או שומרים במיקור חוץ. העברת נכסים כאמור עלולה ליצור סיכונים תפעוליים, כגון אובדן גישה למפתחות קריפטוגרפיים, כשלים טכנולוגיים או שיבושים בתהליך ההעברה. כך למשל, בעת העברת נכסים מארנק חם לארנק קר, או בעת החלפת ספק משמורת, על בעל הרישיון להבטיח כי קיימים מנגנונים מתאימים שימנעו אובדן גישה לנכסי הלקוחות ויבטיחו את זמינותם לאורך כל התהליך. עוד מוצע כי בעל הרישיון יפעל בהתאם להוראות המפורטות בסעיף 4(ג).

לפיכך, נקבעו הוראות המחייבות את בעל הרישיון ליישם אמצעי אבטחה, בקרה וניהול סיכונים הולמים לצורך שמירה על נכסי הלקוחות, תוך התאמתם למאפייני הפעילות ולרמת הסיכון הכרוכה בה. בכל הנוגע למשמורת של מטבעות וירטואליים, מוצעות הוראות ייעודיות המתייחסות למאפייניה הייחודיים של פעילות זו, ובהן דרישות לאישור פעולות באמצעות מספר גורמים מוסמכים ושימוש במנגנוני אבטחה מקובלים בתעשייה. הוראות אלו נועדו להפחית את הסיכון לטעויות, למעילות, להונאות ולגישה בלתי מורשית לנכסי הלקוחות, ובכך לחזק את רמת ההגנה על ציבור הלקוחות, להגביר את אמון הציבור בשירותי המשמורת ולהבטיח כי פעילות זו תבוצע בהתאם לסטנדרטים מקצועיים וטכנולוגיים מקובלים.

לסעיף 5 - רישום ותיעוד של הנכסים והפעולות שבוצעו בנכסי הלקוחות

על מנת לאפשר בקרה ומעקב שוטפים על הנכסים הנשמרים והפעולות שבוצעו בהם – הן מצד נותן השירותים, הן מצד הלקוחות והן מצד גורמי פיקוח – נקבעו הוראות לעניין רישום ותיעוד הנכסים הנשמרים והפעולות שנעשו בהם. יובהר כי סעיף 5 עוסק במרשם הפנימי של בעל הרישיון ואילו סעיף 6 קובע הוראות לעניין פרטי המרשם אשר ישוקפו ללקוחות. הוראות סעיף 5 חלות על מי שעוסק במתן שירות בנכס פיננסי מכל סוג שהוא.

בסעיף א' מוצע לקבוע כי נותן השירותים יחזיק באמצעים המאפשרים להתחקות אחר נכסי הלקוחות בכל עת, על מנת למנוע פרק זמן כלשהו – ולו קצר – בו אין באפשרותו של נותן השירותים לעקוב ולהתחקות אחר נכסי הלקוחות. הדרישה לזהות בכל זמן נתון את נכסי הלקוחות היא דרישה בסיסית בשמירה על נכסי לקוחות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע, כי יש לנהל מרשם המתעדכן באופן תדיר ושוטף – תדירות עדכון המרשם תהיה בהתאם לנסיבות העניין, והכל באופן שיאפשר להגשים את הוראות החוזר ותכליתן, לרבות בקשר למעקב ובקרה יעילים אחר נכסי הלקוחות – ולכל הפחות פעם ביום (זאת על בסיס הנחה לפיה עדכון יומי מהווה מינימום הכרחי על מנת להגשים כדבעי את תכליות המרשם). המרשם יכלול את כל הנתונים הנדרשים במסגרת שמירת הנכסים ולכל הפחות את כל המידע המפורט בסעיף. בשים לב כי ככל שמדובר במטבע וירטואלי יציב, יכלול המרשם גם את ערכו של המטבע בהתאם לנכס הבסיס שאליו הוא מוצמד. הוראה זו משקפת את מאפייניו הייחודיים של מטבע וירטואלי יציב, שערכו נגזר מנכס ייחוס חיצוני. לפיכך, אין די ברישום כמות המטבעות בלבד, אלא נדרש גם תיעוד ערכם בהתאם לנכס הבסיס שאליו הם מוצמדים.

על מנת שהמרשם יוכל להגשים את תכליתו – לאפשר מעקב ובקרה שוטפים אחר הנתונים שהמרשם אמור לכלול, וכפי שנקבע בחוזר – מוצע לקבוע בסעיף ג' כי נדרש שהמרשם יהיה זמין לבעל הרישיון בכל עת.

בסעיף ג' נקבע, כי הואיל ומדובר במידע לגבי הלקוחות ונכסיהם, הרי שנדרש לשמור את הנתונים בהתאם להוראות החוזרים המצוינים בחוזר.

לסעיף 6 – מצגים והודעות ללקוח

מטרת הוראה זו לוודא כי הלקוח יקבל גישה למידע על נכסיו הנשמרים אצל בעל הרישיון שעוסק בפעילות של מטבעות וירטואליים. הגברת רמת השקיפות ללקוח הינה נדבך חשוב ביצירת סביבה אמינה המונעת כשלים ומעילות בנכסי הלקוח. הוראה זו נועדה להגביר את השקיפות כלפי הלקוחות ולאפשר להם גישה רציפה למידע עדכני אודות המטבעות הוירטואליים המוחזקים עבורם במשמורת. הצגת מידע בדבר סוגי הנכסים השמורים, יתרותיהם ושוויים באזור אישי מקוון מאפשרת ללקוחות לעקוב אחר נכסיהם בזמן אמת, לחזק את יכולתם לזהות חריגות או פעולות בלתי מורשות, ולקבל החלטות מושכלות בנוגע לנכסיהם.

בהתאם לכך, מוצע לקבוע בסעיף א', את קיומו של אזור אישי מקוון תורם להגברת אמון הציבור בבעל הרישיון, משפר את רמת השירות ללקוחות ומקדם סטנדרט של שקיפות ונגישות התואם את אופייה הדיגיטלי של פעילות המשמורת במטבעות וירטואליים.

בסעיף ב' מוצע לקבוע כי לקוחות של בעל הרישיון למתן שירות בנכס פיננסי, בין עוסק במטבעות וירטואליים או במתן בכספי פיזי, יוכלו לקבל גישה למידע אודות העסקאות שבוצעו בנכסיהם ואודות הנכסים

המוחזקים עבורם באופן פשוט, נגיש וללא חסמים מיותרים. מתן אפשרות לעיין במידע באופן שוטף, באמצעות האזור האישי של הלקוח באתר האינטרנט של בעל הרישיון ככל שישנו, וללא גביית עמלה.

בהתאם לכך, מוצע לקבוע בסעיף ג' כי הואיל ומדובר במידע לגבי הלקוחות ונכסיהם, הרי שנדרש ליידע את הלקוח בדבר שמירת המידע, כמו גם לקבל את אישורו לכך. בעל הרישיון יאפשר ללקוחותיו לקבל מידע אודות הנכסים הנשמרים באופן פשוט ונח ובהתאם לבקשת הלקוח.

בסעיף ד' מוצע לקבוע כי הדוח יהיו בפורמט שניתן להורדה ושמירה, על מנת שהלקוח יוכל לשמור את הדוח אצלו (ולא רק לצפות בו).

בסעיף ה' מוצע לקבוע כי נותן השירותים נדרש לשלוח דוח תקופתי המפרט את יתרת הנכסים הנשמרים, העמלות המשולמות לנותן השירות, והפעולות שנעשו בנכסי הלקוח. חובה זו תכליתה לוודא כי גם לקוחות שאינם בודקים מיוזמתם את המידע אודות נכסיהם, יקבלו מידע מאת נותן השירותים – באופן קבוע ותקופתי – אודות נכסיהם. מסירת תיעוד מפורט בעת ביצוע כל פעולה מאפשרת ללקוח לוודא את נכונות העסקה שבוצעה, לשמור תיעוד של פעילותו ולזהות טעויות או פעולות בלתי מורשות בתוך פרק זמן סביר.

בנוסף, משלוח דוחות תקופתיים ומסכמים נועד להעניק ללקוח תמונה עדכנית ומרוכזת של כלל נכסיו המוחזקים במשמורת, לרבות יתרות הנכסים, שוויים, הפעולות שבוצעו, העמלות שנגבו וזהות השומר במיקור חוץ, ככל שנעשה בו שימוש. מידע זה מאפשר ללקוח לעקוב אחר אופן ניהול נכסיו, לבחון את איכות השירות הניתן לו, ולהבטיח שקיפות מלאה ביחס לפעילות בעל הרישיון.

לסעיף 7 – רואה חשבון בלתי תלוי

סעיף א' קובע את חובת המינוי של רואה חשבון בלתי תלוי. רואה החשבון הינו גורם הבדק את עמידתם התאגידי בחובות המוטלות עליו. על כן, רואה חשבון בלתי תלוי מהווה גורם חשוב בפקוח על פעילות נותני שירותים ועל כך שהם עומדים בחובות המוטלות עליהם בהוראה זו. לפיכך, נקבע בסעיף, כי כל בעל הרישיון המבצע פעילות משמורת מטבעות וירטואליים ימנה רואה חשבון בלתי תלוי לעניין פעילות השמירה כמפורט בסעיף. למותר לציין כי אין בכך כדי לגרוע מהחובה למנות רואה חשבון מבקר בהתאם להוראות סעיף 34 לחוק.

עוד קובע סעיף ב', כי בנסיבות של הפרה מהותית שנתגלתה, ימסור רואה החשבון הבלתי תלוי מידע למנהל הכללי והדירקטוריון ולמפקח אודות התנהלות לא תקינה של נותן השירותים כמפורט בהוראות החוזר. הוראה זו נועדה לחייב את רואה החשבון הבלתי תלוי לערב את הנהלת ודירקטוריון בעל הרישיון בהתנהלות בלתי תקינה שהתגלתה לו ואף לעדכן בכך את המפקח, בנסיבות המפורטות בסעיף 10 לחוזר.

לסעיף 8 – שמירת נכסים במיקור חוץ

סעיף א' לחוזר מאפשר לבעל הרישיון לשמור את נכסי הלקוחות באמצעות גורם שלישי – מיקור חוץ, אשר יחזיק בפועל בנכסי הלקוחות. עם זאת כל החובות בקבועות בדין לרבות הוראות חוזר זה יחולו על נותן השירותים עצמו, גם עם הפעילות מתבצעת על ידי גורם אחר. הריחוק בין הגוף אשר מבצע את הפעולה לבין הגוף אשר חייב בחובות מול הלקוח מייצר סיכונים נוספים לרבות מעקב אחר נכסי הלקוח וקיום הוראת הדין. על מנת לוודא כי נכסי הלקוחות נשמרים ומנוהלים באופן תקין וכי נותן השירותים פועל לטובת

לקוחותיו מוצע לקבוע הוראות ספציפיות אשר יחולו על נותן השירותים אשר שומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ שיבטיחו התנהלות תקינה של נותן השירות בבואו להתקשר עם שומר במיקור חוץ. בסעיף ב' מוצע לקבוע כי בעל רישיון ששומר את נכסי לקוחותיו אצל שומר במיקור חוץ, נדרש לתת על כך גילוי ללקוח. הוראה זו תכליתה כי הלקוח יהיה מודע, בכל עת, לגורם ששומר על נכסיו, כך שיתאפשר לו לכלכל צעדיו ולפקח על נכסיו כראוי.

בסעיף ג' מוצע לקבוע, כי נדרש משומר במיקור חוץ לשמור את כספי הלקוחות בחשבון נפרד ובנאמנות אצל נותן השירות במיקור חוץ. כאשר כספי הלקוחות נשמרים אצל צד ג' יש חשיבות כי הכספים יוגדרו ויוצגו לנותן השירותים במיקור חוץ ככספי לקוחות אשר מנוהלים בנאמנות על ידי בעל הרישיון. מטרת הוראה זו לוודא כי נכסי הלקוחות ישמרו אצל נותן השירות במיקור חוץ באותו אופן בו נדרש לשמור נותן השירותים על נכסי הלקוחות וכי כספי הלקוחות יוגדרו ככספים המנוהלים בנאמנות ולא ככספי בעל הרישיון.

בסעיף ד' נקבע כי ככל ובעל רישיון בוחר להתקשר עם שומר במיקור חוץ לצורך שמירה של מטבעות וירטואליים, עליו להבטיח שניתן יהיה להתחקות ולזהות את נכסי הלקוחות הנשמרים אצל אותו שומר במיקור חוץ. הוראה זו חשובה, שכן שומרים במיקור חוץ מחזיקים בארנק אחד או מספר ארנקים נכסים שמקורם בבעל רישיון פיננסיים וזאת מבלי שהם מודעים לזהות המחזיקים. לכן, קיימת חשיבות רבה שכלל והמטבעות הוירטואליים נשמרים בחשבון Omnibus ניתן יהיה לזהות כל מטבע וירטואלי ביחס לכל לקוח.

התקשרות עם שומר במיקור חוץ

שמירה של מטבעות וירטואליים חושפת את השומר לסיכונים תפעוליים ברמה מוגברת מזו הקיימת בשמירה על נכסים שאינם וירטואליים. כך למשל, נכסים וירטואליים חשופים יותר לתקיפות סייבר (שאינן הלכה למעשה והביאו במהלך השנים לאבדן של נכסים בהיקף משמעותי) ולכשלים נוספים המאפיינים את הפעילות בתחום הפיננסי. כמו כן קיים חשש לחשיפה מוגברת לאירוע של מעילה בנכסי הלקוחות או טיפול שאינו הולם את רצונותיו של הלקוח וזאת בין השאר לאור העובדה שמדובר בתחום פעילות עם רגולציה צעירה באופן יחסי ובלא מנגנונים מושרשים דיים להגנה על נכסי הלקוחות. בנוסף שמירה על מטבעות וירטואליים מערבת מאפיינים נוספים השונים משמירה על נכסים פיננסיים אחרים. בשל הסיכון המוגבר הכרוך בשמירה על מטבעות וירטואליים נקבעו הוראות נוספות לשומר נכסים מסוג זה וזאת מעבר להוראות הכלליות ולהוראות הדין המחייבות כגון חוק הנאמנות.

בסעיף א' מוצע לקבוע כי בעל רישיון נדרש לפעול בזהירות המתבקשת בקשר להתקשרותו עם שומר במיקור חוץ, זאת נוכח המשמעות הרבה שיש לשומר במיקור חוץ מבחינת השמירה על האינטרסים של הלקוחות.

בסעיף ב' מוצע לקבוע את התנאים הבסיסיים הנדרשים מנותן שירות במיקור חוץ לצורך שמירה על כספי לקוחות, בין השאר את רשימת הגופים אשר המפוקחים הכשירים לשמש כשומרים במיקור חוץ בהתאם לאופי הפעילות. הסעיף כולל התייחסות ספציפית לשמירה מחוץ לישראל הנעשית לצורך ביצוע העברה פרטנית. הוראות אלה תכליתן לוודא כי מדובר בשומר במיקור חוץ הפועל בהתאם להוראות הדין ושיש לו את הכישורים והאמצעים לשמור כיאות על נכסי הלקוחות. ההוראה זו נועדה להבטיח כי שירותי משמורת במיקור חוץ יינתנו על ידי גורמים הכפופים למסגרת פיקוח ורישוי מוכרת, הכוללת דרישות בתחום הממשל התאגידי, ניהול הסיכונים, אבטחת המידע, ההון וההגנה על נכסי הלקוחות. הכרה במחזיקי רישיון בארצות הברית, באנגליה בפיקוח ה-FCA או במדינות הכפופות למשטר ה-MICA מבוססת על כך שמדובר במשטרים

רגולטוריים מפותחים, הכוללים סטנדרטים מחמירים לפעילות משמורת של מטבעות וירטואליים ופיקוח מתמשך על הגופים המפוקחים.

בסעיף ג' מוצע לקבוע חובת תיעוד לבדיקות ולשיקולים אותם שקל נותן השירות בהליך בחירת או סיום ההתקשרות עם השומר במיקור חוץ. חובה זו תסייע לשומר על האינטרסים של הלקוחות, זאת בשל מספר טעמים. ראשית, חובת תיעוד, כשלעצמה, תחייב את נותן השירותים לבחון כדבעי את ההתקשרות עם השומר במיקור חוץ, שהרי אם לא יבצע בחינה כאמור, גם יתקשה, ממילא, לעמוד בחובת התיעוד. שנית, חובת התיעוד תתמרץ את נותן השירותים לבחון כיאות את ההתקשרות עם השומר במיקור חוץ, הואיל והוא יהיה מודע לכך שהשיקולים אותם בחן עלולים להיבחן בעתיד, במידת הצורך. שלישית, חובת התיעוד תסייע לבחון בדיעבד את התנהלות נותן השירותים ביחס להתקשרות עם השומר במיקור חוץ, ככל שיהיה צורך בבחינה שכזו.

בסעיף ד' מוצע לקבוע תניות שיש לכלול בהסכם ההתקשרות בין נותן השירות לשומר במיקור חוץ. הוראה זו נועדה לוודא שההסכמות בין נותן השירות לבין נותן השירות במיקור חוץ מתייחסות לכל הנושאים המהותיים ולמנוע מצב בו בעל הרישיון חותם על הסכם התקשרות לקוני וחסר, שעלול להוביל, בסופו של דבר, לפגיעה באינטרסים של הלקוח.

עוד קובע סעיף ה' הוראות לעניין הניטור והבקרה שנותן השירותים נדרש להפעיל בנוגע לשומר במיקור החוץ וזאת כדי לוודא כי נותן השירותים עוקב אחר נכסי לקוחותיו וגם כדי שנותן השירותים יוכל לעמוד בהוראות החלות עליו.

בסעיף ו' מוצע לקבוע כי נותן השירותים ינטר ויבקר את פעילות נותן השירותים במיקור חוץ ויבצע התאמות בין רישומי נותן השירות לשומר במיקור חוץ אודות נכסי הלקוחות באופן יומיומי. התאמה שוטפת זו תאפשר לנותן השירותים לעמוד בהוראות 5 ו-6. בנוסף בקרה זו מהווה אמצעי משמעותי וחשוב מצד בעל הרישיון לוודא כי השומר במיקור חוץ אכן עומד בחובותיו בקשר לשמירה על נכסי הלקוחות.

סעיף ז' קובע שנותן השירות יבטיח יכולת לקיים ניטור והערכה לשומר במיקור חוץ. תכלית ההוראה היא לוודא שנותן השירותים יוכל לפקח כדבעי על פעילותו של השומר במיקור חוץ. ככל ולנותן השירותים אין יכולת לבצע ניטור כאמור הוא אינו רשאי להתקשר עם שומר במיקור חוץ.

בסעיף יא' מוצע לקבוע כי בעל הרישיון ידווח למפקח במידה ונודע לו על כשלים מהותיים בהתנהלותו של השומר במיקור חוץ וזאת לאחר שהתרה בשומר במיקור חוץ וביקש ממנו לתקן את הכשלים האמורים. משלא תוקנו הכשלים יש מקום להביא זאת לידיעת המפקח בכדי שיוכל להפעיל את הסמכויות הנתונות לטובת שמירה על נכסי הלקוחות.

לסעיף 10 – דיווח למפקח

בסעיף זה מוצע לקבוע כי בעל רישיון יעדכן באופן מיידי את המפקח בדבר אירועים חריגים וכשלים בעלי השפעה מהותית הנוגעים לשמירת הנכסים כמצוין בסעיף 2(א)(2)(ג) ובסעיף 7(ב) לחוזר. חובת דיווח זו נועדה לקדם פיקוח אפקטיבי על פעילות נותני שירותים פיננסיים מצד המפקח שיוכל להחליט בהתאם לשיקול דעתו, באיזה אופן הוא מתייחס לאירועים המהותיים שהובאו לידיעתו.

